

PERUSKOULUN KOULUPÄIVÄN RAKENNE JA RYTMITYS

Kari Sutinen, plm

Koulupäivän rakenteeseen vaikuttavia tekijöitä

- Perusopetuksen kehittämishankkeiden yhteydessä on noussut esille erilaisia, vakiintuneesta tavasta poikkeavia vaihtoehtoja rakentaa koulupäivä.
- Esimerkiksi kokonaiskoulupäivä, joustava koulupäivä tai liikkuva koulu - kehittämishankkeissa haetaan aikaa oppilaita aktivoiviin toimintoihin myös varsinaisten opetusjaksojen ulkopuolelta.
- Tämä toteutetaan rakentamalla pidennettyjä välitunteja, jolloin poiketaan koulupäivän perinteisestä rytmityksestä (45 minuutin oppitunti + 15 minuutin välitunti).
- Lukujärjestysteknisesti päivän rytmittäminen esimerkiksi oppitunteja (ns. kaksoistunnit) ja vastaavasti välitunteja yhdistämällä on ollut peruskouluissa melko yleistä.

Opetuksen määrä lainsäädännössä ja opetussuunnitelmassa

- Lainsäädäntö ja opetussuunnitelma mahdollistavat joustavan koulupäivän rakenteen. *Opetukseen tulee käyttää tuntia kohti vähintään 45 minuuttia. Opetukseen käytettävä aika jaetaan tarkoituksenmukaisiksi opetusjaksoiksi. (Perusopetusasetus 3 § 4 mom.)*
- Opetussuunnitelma luo edellytykset koulupäivän monenlaiseen rytmittämiseen sekä välituntien järjestämiseen oppilaiden hyvinvointia edistävällä tavalla.
- Opetuksen järjestäjällä on paljon harkintavaltaa sen suhteen, miten koulupäivä jaetaan opetusjaksoihin ja välitunteihin, mitä muuta toimintaa koulupäiviin sisältyy ja millaisia toimintamuotoja käytetään. Ratkaisut muokkaavat koulun toimintakulttuuria.
- Oppilaan oikeus opetukseen määritellään tuntijakoasetuksessa, jossa tuntimäärät on ilmoitettu 60 minuutin oppituntien mukaan. Perusopetuslaki edellyttää, että koulupäivässä ja oppilaan työmäärässä on huomioitava, että oppilaalle pitää jäädä koulunkäyntiin, koulumatkoihin ja kotitehtäviin kuluvan ajan jälkeen riittävästi aikaa lepoon, virkistykseen ja harrastuksiin.

Päivittäinen työmäärä

- Esiopetuksessa ja perusopetuksen kahdella ensimmäisellä vuosiluokalla oppilaan työpäivään saa kuulua enintään 5 oppituntia ja muina vuosina sekä lisäopetuksessa enintään 7 oppituntia.
- Jos opetuksen tarkoituksenmukainen järjestäminen sitä edellyttää, voi oppilaan työpäivä 7–9 vuosiluokilla olla väliaikaisesti 1 momentissa säädettyä pitempi.
- 7-9 luokilla väliaikaiseksi ei katsota lukukauden mittaista 7 tunnin ylitystä.

Opettajan palkka määräytyy 60 minuutin oppitunnin mukaan

- Opettajan palkka määräytyy 60 minuutin opetusjaksojen mukaan. Opetustunti on 60 minuuttia, josta opetusta on vähintään 45 minuuttia.
- Opettajien työpäivä koostuu opetustuntien jatkumosta, johon ei sisälly ruoka- tai muita taukoja.
- Opettajat ovat koko työpäivän ajan vastuussa koulun oppilaista eikä opettaja voi poistua oppilaitoksesta kesken työpäivän. Poikkeuksena tästä ovat opettajan työjärjestykseen merkityt ns. hyppytunnit.
- Jos koulussa valitaan oppitunnin pituudeksi muu kuin 60 minuuttia, opettajan palkka tulee kuitenkin maksaa 60 minuutin oppitunnin mukaan.

Esimerkiksi, jos

- – opetusta on 60 minuuttia, tähän 80 minuutin oppituntiin kuuluu 20 minuutin välitunti. Tällöin opettajan työaikaan luetaan **1,33 opetusvelvollisuustuntia**, jolloin kolmesta 80 minuutin oppitunnista muodostuu 4 opv-tuntia ja oppilaalle 4 tuntijakoasetuksen mukaista oppituntia.
- – opetusta on 75 minuuttia, tähän 100 minuutin oppituntiin kuuluu 25 minuutin välitunti. Tällöin opettajan työaikaan luetaan **1,67 opetusvelvollisuustuntia**, jolloin kolmesta 100 minuutin oppitunnista muodostuu 5 opv-tuntia ja oppilaalle 5 tuntijakoasetuksen mukaista oppituntia.

Koulupäivän oppituntien rytmittämisessä on huomioitava seuraavat asiat:

- Opettajan koulupäivä on yhtenäinen n x 60 minuuttia.
- Opettajan työpäivä alkaa ensimmäisen oppitunnin alusta. Työpäivä ei voi alkaa välitunnilla ellei kyseessä ole erikseen korvattava aamuvalvonta tai ellei työpäivä ala vasta ruokailuvälitunnin jälkeen.
- Opettajalla ei voi olla oppitunnin sisällä kahta palkkioperusteen mukaista työtä, ts. välitunnilla ei voi olla erikseen maksettavaa tukiopetusta eikä kerhotuntia.
- Keskellä koulupäivää ei voi olla kaikille opettajille yhteistä yhteissuunnitteluaikaa, koska opettajat ovat vastuussa koulussa olevista oppilaista koko koulupäivän ajan. Yhteissuunnitteluaikaan ei sisälly oppilaiden valvontaa.
- Opettajan yhteissuunnitteluaika ei voi muodostua keräämällä yhteen välitunteihin käytettyä aikaa.
- Kerhotoimintaa ei tule sijoittaa keskelle koulupäivää, koska kerhot ovat oppilaille vapaaehtoista toimintaa eikä oppilailla ole velvollisuutta osallistua kerhoihin. Oppilaat, jotka eivät osallistu kerhoihin, ovat vaarassa jäädä ilman ohjattua ja valvottua toimintaa, ellei sitä järjestetä erikseen.
- Koulun toimintaa ei voi järjestää vuorolukuna, koska se voisi hankaloittaa oppilaiden perheiden yhteistä arkea ja vapaa-ajanviettoa.

OAJ:n linja opettajan koulupäivän yhtenäisyydestä:

- Peruskoulun opettajan koulupäivä on pääsääntöisesti yhtenäinen ja kokonaiskestoltaan $n \times 60$ minuuttia.
- Jos koulupäivään rakennetaan pidempi toiminnallinen välitunti, koulupäivän tulee silti säilyä yhtenäisenä.
- Näin koulun vastuu oppilaista ja koko koulun toiminnoista turvataan.
- Kouluissa tulee olla selkeät ohjeet poikkeavista koulupäivistä ja aikataulut valvontavastuista.